

รายงานการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสุขภาวะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในเขตกรุงเทพมหานคร

A Development of Health Literacy Performance Scales for
Phathom Suksa 6 Students in Schools under the Office of
Basic Education in Bangkok

โดย
สุชีรา มะหิเมือง
คณะครุศาสตร์

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ปีงบประมาณ 2557

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย : การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสุขภาวะของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้วิจัย : สุชีรา มะหิเมือง

ปีที่ทำการวิจัย : 2557

.....
การวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อสร้าง และตรวจสอบคุณภาพแบบวัดความฉลาดทางสุขภาวะของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขต
กรุงเทพมหานคร วิธีวิทยาการวิจัยประยุกต์จากแนวทางการกำหนดสถานการณ์วิกฤต เพื่อให้ได้
สถานการณ์ที่ชัดเจนต่อกลุ่มประชากรวิจัยจนสามารถแสดงความคิด และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการ
ตัดสินใจในการส่งเสริมและคงไว้ซึ่งความมีสุขภาวะที่ดีของตน กลุ่มตัวอย่างการวิจัยคือ นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรกเลือกโดยวิธีเจาะจงจากโรงเรียนที่มีความสามารถ
และคุณลักษณะสูงสุดของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย เป็นกลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมสถานการณ์วิกฤต และสร้างข้อคำถามแบบปรนัย 4 ตัวเลือก อีกกลุ่มคือ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ 6 โรงเรียนที่ได้รับการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากประชากรโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร 37 โรงเรียน เพื่อใช้ในการ
ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดที่สร้างขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า

แบบวัดสุดท้ายที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 11 สถานการณ์ ที่มีกระทงคำถามปรนัย 4 ตัวเลือก
30 ข้อ โครงสร้างของแบบวัดเน้นตามนิยามของพฤติกรรมความฉลาดทางสุขภาวะที่ประกอบด้วย
เข้าถึง การเข้าใจ การประเมิน การนำไปใช้ และการสื่อสาร ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดพบว่า
สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยค่าสถิติที่มีนัยสำคัญดังนี้

1. อำนาจจำแนก จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายข้อ ของผลการสอบของกลุ่มตัวอย่างที่เป็น
กลุ่มสูงแตกต่างจากกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยในกลุ่มต่ำสุดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 25 ข้อ

2. การตรวจสอบความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายในด้วย สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
แสดงให้เห็นว่า คำถามแต่ละตอนมีค่าความเที่ยงค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง แต่ค่าความเที่ยงรวมทั้งฉบับ
จัดอยู่ในระดับสูง คือ .7163

3. การพิจารณาด้านความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการตรวจสอบและวิเคราะห์ค่าดัชนีความ
สอดคล้องของความคิดเห็น (IOC) พบว่ามีค่าระหว่าง 0.67-1.00

คำสำคัญ: แบบวัดความฉลาดทางสุขภาวะ แบบวัดเชิงสถานการณ์

Abstract

Research Title : A Development of Health Literacy Performance Scales for Phathom
Suksa 6 Students in Schools under the Office of Basic Education
in Bangkok

Author : Sucheera Mahimuang

Year : 2014

.....

This research aims to develop and to investigate a health literacy scales for Prathom Suksa 6 students in schools under the office of Basic Education in Bangkok educational service area. Due to develop clear scenarios that population of study would be able to demonstrate their capabilities and characteristics necessary in health decision making for to promote and to maintain good health across the life-course, a critical incident approach was applied to research methodology. Participants of study were Prathom Suksa 6 students, designed into two groups. One was 31 students who were purposive sampling from the school where demonstrated the highest capabilities and characteristics necessary in a health-promoting school (HPS) program that supported by the Department of Health. This group was for gathering critique evidences for designing scenarios and related items with 4 multiple-choice. The other group was consisted of 220 students in 6 schools who were multi-stage random sampled from 37 population schools. They were investigated quality of the designed scales.

Results of study

The final scales was comprised of 11 critical scenarios with 30 related 4 multiple-choice items. The construct of scales were directly reflect operational definitions of health literacy performance namely access, understand, assess, utilize, and communicate. The data analysis found that the developed scales can be efficiently used to assess Prathom Suksa 6 students' health literacy performance. The significant findings were as follows:

1. Discrimination of mean score of a group of participants with the highest achievement and the other with the lowest ones, were analyzed by item through Independent t-test analysis. The finding showed that the mean score of 25 items were difference at .05 significant level.

2. Cronbach's α coefficients were calculated to examine internal consistency. Scale items were constructed to directly reflect the definition of HL behavior. The internal consistency of access, understand, assess, utilize, and communicative HL

performance scale were inadequate to average, however scales in total were rather high ($\alpha = .7163$).

3. the content validity of the scale was investigated by calculating the index of item objective congruence (IOC) and found that it was in the range of 0.67-1.00

Key words: health literacy scales, critical incident scales

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินการวิจัยที่ประสบความสำเร็จด้วยดีของการวิจัยครั้งนี้ เกิดจากความอนุเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำ และวิพากษ์การวัดการประเมินความฉลาดทางสุขภาวะ อันเป็นแหล่งความรู้สำคัญเกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภวัณณ์ พลายน้อย นางรสรินนทร์ ชูติวิบูลย์ฉัตร และนางสาวมะลิ คงสกุล รวมทั้งอาจารย์และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลทั้งระยะพัฒนาสถานการณ์สำคัญ และระยะตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ทำนุนี้ขอขอบพระคุณคณะนักวิจัยในโครงการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะด้วยพลังเครือข่ายการศึกษา ของมูลนิธิเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย ที่พัฒนาองค์ความรู้แรกเริ่มให้กับการศึกษาต่อยอดครั้งนี้ และขอขอบคุณแหล่งที่มาของทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากรายได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สุชีรา มะหิเมือง

ตุลาคม

2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
ABSTRACT	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(ฉ)
สารบัญ	(ช)
สารบัญตาราง	(ฌ)
สารบัญภาพ	(ญ)
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์การวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดด้านความฉลาดทางสุขภาวะ	6
การวัดการประเมินความฉลาดทางสุขภาวะ	15
แนวคิดด้านแบบวัดเชิงสถานการณ์	36
ความฉลาดขั้นพื้นฐานและความรู้ทางสุขภาวะในบริบทของประเทศไทย	42
งานวิจัยที่ผ่านมา	47
กรอบความคิดการวิจัย	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
การรวบรวมข้อมูลวิจัย	59
การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิจัย	60
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	61
ตอนที่ 2 สถานการณ์วิกฤตที่ใช้กำหนดคำถาม	63
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ	63
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณภาพทั้งฉบับ	64
สารบัญ (ต่อ)	
	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	71

อภิปรายผล	71
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	73
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ และโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	82
ภาคผนวก ข ผลการสังเคราะห์สถานการณ์สำคัญ	83
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายใน	92
ประวัติผู้วิจัย	100

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
2.1	ความหมายของความฉลาดทางสุขภาวะตามแหล่งที่มา และลักษณะสำคัญ	9
2.2	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ลงความเห็นตามประเด็นอภิปรายการหาฉันทามติ	17
2.3	ระดับสุขภาวะที่บูรณาการตามแนวคิดการจัดการศึกษาในโรงเรียน	20
2.4	ผลการสำรวจมิติที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตของทักษะที่ควรวัด	22
2.5	เนื้อหาการวัดและวิธีการวัดการประเมินความฉลาดทางสุขภาวะของเด็ก และเยาวชน	25

2.6	บทสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาแบบวัดเชิงสถานการณ์	41
2.7	ความฉลาดขั้นพื้นฐาน และทักษะทางสังคม จากการวิเคราะห์คุณภาพผู้เรียนที่จบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	43
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนที่ได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างทดลอง เครื่องมือ	55
3.2	โครงสร้างสถานการณ์ของแบบวัดที่วิเคราะห์จากความรู้ทางสุขภาวะพื้นฐาน	55
3.3	โครงสร้างเครื่องมือที่แสดงพฤติกรรมบ่งชี้สำคัญ และโครงสร้างกระทงคำถาม/ ตัวเลือก วิเคราะห์จากนิยามของความฉลาดทางสุขภาวะ	56
4.1	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	61
4.2	ความถี่และร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อข้อคำถามที่ตรงกับประสบการณ์จริง	63
4.3	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อจากการวิเคราะห์ค่าที่แบบกลุ่มอิสระ	64
4.4	การเปรียบเทียบคะแนนรวมระหว่างกลุ่มเก่ง และกลุ่มอ่อนด้วยการวิเคราะห์ค่าที่	64
4.5	สถิติพื้นฐานคะแนนผลการทดสอบด้วยแบบวัดที่พัฒนาขึ้น	65
4.6	ค่าความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายในของแบบวัดด้านเข้าถึง	65
4.7	ค่าความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายในของแบบวัดด้านเข้าใจ	66
4.8	ค่าความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายในของแบบวัดด้านประเมิน	66
4.9	ค่าความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายในของแบบวัดด้านนำไปใช้	67
4.10	ค่าความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายในของแบบวัดด้านสื่อสาร	67
4.11	ค่าความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายในแต่ละตอนและรวมทั้งฉบับ	69

สารบัญญภาพ

ภาพ		หน้า
2.1	ระดับความก้าวหน้าของความฉลาดทางสุขภาวะที่สัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติทาง สุขภาวะ	13
2.2	กรอบแนวคิดกระบวนการพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินความฉลาดทางสุขภาวะ	53

